

Dennis LENDERS en Jean BASTIAENS (red.), *Stem die mij roept. Bijbels geloven met Patrick Perquy*, Antwerpen: Halewijn, 2020, 296 blz., 23,5 x 14,5 cm, ISBN 978-90-8528-585-4, € 24,95.

Patrick Perquy, geboren in Brugge op nieuwjaarsdag 1942 en op 76-jarige leeftijd overleden in mei 2018, heeft zijn leven gewijd aan het priesterschap en het onderwijs. In de zomer van 2004 begon hij gestalte te geven aan zijn plan om een boek te schrijven, een inleiding op de Bijbel en hoe we de Bijbel vandaag kunnen lezen in conversatie met menswetenschappen en maatschappij. In voorbereiding op deze publicatie schreef Perquy 14 jaar lang, tot twee weken voor zijn dood, een wekelijkse 'bijdrage' die hij digitaal rondstuurde naar een groep vrienden en kennissen. Dat boek is er nooit gekomen, maar de bijna 2000 pagina's tellende bijdragen die hij door de jaren heen heeft geschreven zijn voor een groep mensen rond Perquy de inspiratie geweest voor *Stem die mij roept*. Het boek bestaat uit acht hoofdstukken, elk door (een) andere auteur(s) geschreven, en samengebracht onder redactie van Dennis Lenders (die ook het voorwoord schreef) en Jean Bastiaens. Het geheel wordt afgerond met een systematisch overzicht van de levensloop van Perquy. De eerste zeven hoofdstukken stoeien op de bijdragen van Perquy en gaan in op een brede waaier aan thema's, zoals leessleutels om de Bijbel zin-vol te lezen, geweld in het Oude Testament, parabels in het Nieuwe Testament, en hoe de Bijbel in conversatie kan worden gebracht met filosofie en menswetenschap. Het achtste hoofdstuk geeft een portret van Perquy in drie pakkende getuigenissen. Het werk van de auteurs lijkt vooral te hebben gelegen in het thematiseren en systematiseren van Perquy's schrijven: uit extensieve citaten van Perquy's eigen bijdragen wordt duidelijk dat hij niet altijd stelselmatig te werk ging en soms in een *stream of consciousness*-stijl schreef. Dat aspect zorgt echter ook voor een aangename leeservaring: juist door die persoonlijke stijl, die vloeiend beweegt tussen Bijbel en filosofie, tussen geloof, kritische reflectie en menselijke ervaring, krijgt de lezer het gevoel Perquy te leren kennen.

Het boek kan worden samengevat als een veelzijdige getuigenis van 'zoekend geloven': het bevat diepgaande reflecties van een gelovig, belezen en kritisch man, die allerlei inzichten over de Bijbel, de verhouding tussen God en mens, en de zin van het leven biedt. Hoewel het boek veel intellectuele beschouwingen bevat, vaak in gesprek met moderne filosofen zoals Paul Beauchamp en René Girard, biedt het ook praktische bedenkingen over het christelijk geloof, de relatie tussen mens, God en gemeenschap, en wat het betekent om christen te zijn. Perquy komt naar voren als een man die diep in het leven stond, getekend door allerlei ontmoetingen en ervaringen die hem inzicht en levenswijsheid hebben gegeven en die hij op zijn beurt wilde delen om mensen aan te sporen kritisch met de Bijbel om te gaan en op een moderne maar diepgaande manier te geloven. Hij gaat daarbij geen enkel menselijk thema uit de weg en bespreekt ook complexe kwesties zoals zelfmoord en seksualiteit. Een leuk aspect is dat de lezer ook een beeld krijgt van de excentrieke kantjes van Perquy's kritische geest: zo had hij bijvoorbeeld gegronde kritiek op de moderne liturgie en hield hij niet van de praktijk in moderne bijbelvertalingen om tussentitels toe te voegen, waardoor de interpretatie van bijbelverhalen teveel wordt gestuurd, vaak los van de bredere context.

De auteurs hebben op zeer respectvolle wijze Perquy's stem genomen en postuum buiten zijn kring van kennissen gebracht, om zo alsnog zijn eigen publicatieplan zeer mooi vorm te geven. Het eindresultaat is intellectueel, kritisch en persoonlijk, zonder af te doen aan toegankelijkheid

en leesbaarheid. Dit boek is stimulerend leesvoer voor al wie geïnteresseerd is in hoe men vandaag ratio en geloof, theologie en filosofie, Bijbel en leven kan samenbrengen. Perquy wilde inspireren tot een dieper geloof, en van daaruit tot een diepere verbintenis tussen mensen onderling en tussen mens en God. De auteurs van dit boek zijn daar in deze blijvende herinnering aan zijn persoon in geslaagd. 'Ik ken enkel de legende', antwoordde een vriend van me, oud-leerling van het Kleinseminarie van Roeselare, op mijn vraag of hij ooit les had gehad van Perquy. Dat antwoord bevestigt het beeld dat de lezer door dit boek krijgt: men beschouwde het als een eer te mogen leren van deze man die zijn leven heeft gewijd aan het geloof, in functie van zijn medemens, zonder zijn kritische geest op te geven. *Stem die mij roept* is de geestelijke nalatenschap van een priester en leerkracht in hart en nieren, wiens stem duidelijk spreekt, in de hoop dat meer mensen in hun geloof een roeping mogen vinden.

Marieke Dhont

De Mechelse Bijbel. De heilige boeken. Job-Psalmen. Vertaald en toegelicht door J.H. van Leeuwen, Heerenveen: Royal Jongbloed, 2021, 240 blz., 30 x 15,5 cm, ISBN 978-90-6539-505-4, € 29,90.

Deze 'Mechelse Bijbel' is genoemd naar het Nederlands-Limburgse Mechelen, gelegen ten oosten van Maastricht. Daar werd deze vertaling gemaakt door dr. Hans van Leeuwen. Opgeleid in de Hervormde Kerk, was hij jarenlang als rooms-katholiek priester actief in het Nederlandse Lisse. Sedert zijn pensioen werkt hij al vele jaren aan een bijbelvertaling, waarvan het eerste deel, met de boeken Job en Psalmen, hier voorligt. Mgr. Liesen, referent voor de Bijbel namens de Nederlandse bisschoppenconferentie, prijst in een Ten geleide de Mechelse Bijbel, hoewel 'in formele zin geen katholieke bijbelvertaling', aan als 'een verantwoorde en gelovige vertaling van een rooms-katholiek priester' (p. 7). De evangeliën en Handelingen zullen in de loop van 2021 verschijnen.

Wie deze bijbelvertaling ter hand neemt zal meermaals de wenkbrauwen fronsen, o.m. wegens het dogmatische taalgebruik dat men erin tegenkomt. Het begint al in het Woord vooraf, waar Van Leeuwen de Bijbel omschrijft als 'het boek van God, van begin tot einde ingegeven door de heilige Geest', hetgeen zou impliceren dat de Bijbelse boeken 'nooit buiten het christelijke geloof om [kunnen] worden begrepen, want daarvoor bevatten zij te grote en goddelijke geheimen' (p. 9). Ook in de verantwoording aan het einde leest men merkwaaardige zaken, terwijl de vertaalprincipes die Van Leeuwen heeft gevolgd nergens worden toegelicht. 'Historische vragen' en 'taalkundige kwesties' zijn volgens hem 'voor de gewone bijbellezers niet van belang' (p. 291). En wat te denken van de stelling: 'De ganse heilige Schrift gaat alleen maar over onze Heer Jezus Christus. In het Nieuwe Testament spreekt dat vanzelf; maar ook het Oude Testament heeft geen ander doel dan om de komst van Christus en van zijn Koninkrijk voor te bereiden, haar op profetische wijze te verkondigen, en haar betekenis in een veelvoud aan voorafbeeldingen aan te geven' (pp. 291-292)? Nog problematischer is het dat Van Leeuwen nergens aangeeft op welke Hebreeuwse tekst hij zich heeft gebaseerd voor zijn vertaling van de boeken Job en Psalmen, die hij, als deel van de Bijbel, 'handschrift van de heilige Geest' (p. 293) noemt. Zich beroepend op de 'kerkelijke regel' – hij refereert daarmee aan canon 825 van het kerkelijk wetboek – dat bijbelvertalingen moeten worden 'voorzien van toereikende verklaringen' (p. 294) heeft Van

Leeuwen een aantal eindnoten geschreven die de lezer tot ruggensteun zouden moeten zijn. Soms wil hij de lezer toelichting geven over geografische, historische of culturele bijzonderheden van de tekst. Dan weer betreft het taalkundige bemerkings. Soms bevatten deze noten interessante informatie, hoewel ze ook niet steeds accuraat zijn. Veel problematischer evenwel zijn de noten die 'leerstellige of geestelijke zaken' (p. 295) aan de bijbeltekst en de lezer willen opdringen, alsook de noten waarin Van Leeuwen koste wat kost de lezer ervan wil overtuigen dat het Oude Testament 'getuigenis over onze Heer Jezus Christus en zijn heilige Kerk' (p. 295) is.

Zoals elke bijbelvertaling heeft ook de vertaling van Van Leeuwen vanzelfsprekend haar verdiensten, al rijst de vraag of deze opwegen tegen de minpunten ervan. Door het gebruik van de hoofdletter in de term 'Verlosser' in Job 19,25 en de keuze voor de term 'verrijzen' – 'Ik weet dat mijn Verlosser leeft en tenslotte op het stof zal verrijzen' – lijkt Van Leeuwen de tekst christologisch te willen interpreteren en de tekst als refererend aan Jezus' verrijzenis te presenteren, een idee die Job 19 in het geheel vreemd is. Een gelijkaardige vraag naar het hoofdlettergebruik kan worden gesteld bij het laatste vers van Psalm 137: 'Welzalig wie zal grijpen en breken uw zuigelingen tegen de Rots', waardoor dit vers tot beeldspraak wordt afgevlakt. Immers, de zuigelingen zijn volgens hem 'een beeld van de wandaden van Babel tegen de gerechtigheid en de goddelijke waarheid, die de Kerk in haar geestelijke strijd wreekt' (p. 287). Dergelijke ingrepen en interpretaties zijn een moderne en wetenschappelijk verantwoorde bijbelvertaling – hetgeen van Leeuwen pretendeert af te leveren – onwaardig. Of ze recht doen aan wat Mgr. Liesen verstaat onder een 'gelovige vertaling' – wat dit ook moge wezen – is nóg een andere kwestie.

Hans Ausloos

Dries VAN DEN AKKER sj, *Ga anders denken. Jezus leren kennen door de bril van Markus*, Heeswijk: Berne Media, 2020, 208 blz., 21,5 x 13,5 cm, ISBN 978-90-8972-419-9, € 24,95.

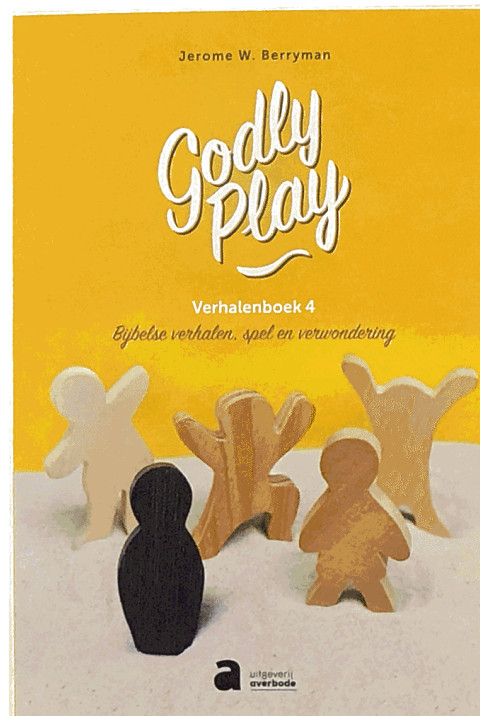
In deze commentaar vertrekt jezueit Van den Akker vanuit zijn eigen uit-de-brontekst-vertaalde versie van het Marcusevangelie. Hij probeert zo weinig mogelijk naar de andere evangeliën te verwijzen aangezien hij uitgaat van de (meest aanvaarde) hypothese dat Marcus het eerst geschreven evangelie is. In de inleiding geeft de auteur een algemene introductie op het Marcusevangelie: opbouw en structuur, datering, schrijver en belichting van enkele figuren zoals Johannes de Doper. De commentaar zelf bespreekt het gehele evangelie, dat door Van den Akker in twee delen met elk vier bedrijven wordt opgedeeld. De tekstuitleg is verder in versdelen onderverdeeld en is in een heldere taal geschreven. Tussen de uitleg verschijnt af en toe een donker kaderstuk met (contextuele) uitleg over bepaalde begrippen zoals denarie, slaaf, nachtwaken, Farizeeën, Beëlzebul en Herodes. Na de commentaar op het gehele evangelie volgt een nabeschouwing, waarin dieper op de vervulling van het Oude Testament door Jezus alsook op diens figuur en de karakterisering ervan bij Marcus ingegaan wordt. De commentaar is vlot, helder en aangenaam geschreven en is ook voor leken op het gebied van exegese uitermate verstaanbaar. Het boek is geschikt voor persoonlijk gebruik en als achtergrondinformatie voor bijbelgroepen en het kan ook als naslagwerk dienen voor wie wat meer informatie zoekt over bepaalde verzen uit het Marcusevangelie.

Bryan Beekman

Godly Play Verhalenboek 4

JEROME W. BERRYMAN

ISBN: 978-2-8081-2990-9

Prijs: € 19,50

Godly Play is een vernieuwende én diepgewortelde verkenning van Bijbelverhalen met kinderen en jongeren. Zij worden uitgenodigd om zich te verwonderen over God, zichzelf en de wereld om hen heen. Godly Play gaat uit van de spiritualiteit van kinderen en moedigt hen aan om hun beeldingskracht en nieuwsgierigheid te gebruiken.

Wereldwijd wordt Godly Play ingezet in contexten van geloofscommunicatie zoals catechese, kinderevendiensten, godsdienstonderwijs en pastorale zorg. Godly Play kan in alle christelijke geloofs gemeenschappen worden beoefend. Dit boek is het vijfde boek in de reeks 'Godly Play. Bijbelse verhalen, spel en verwondering'.

Jerome W. Berryman is de grondlegger van Godly Play. Daarvoor bouwde hij verder op de montessorimethodiek en op zijn jarenlange ervaring met het begeleiden van kinderen en tieners van 2 tot 18. Hij verspreidde Godly Play in de hele wereld met publicaties, lezingen en workshops.

Verkrijgbaar in Averbodes partnerboekhandels, of door rechtstreekse bestelling via mail: bestelservice@verbode.be. Gelieve er rekening mee te houden dat voor leveringen vanuit Averbode een verzendkost van € 4,95 wordt aangerekend.

a uitgeverij
averbode